

200 - الْعَاشرُ: عَنْ حُدَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَالَّذِي تَعْسِيَ
بِيَدِهِ؛ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ، وَلَا تَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، أَوْ لَيُوْشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ، ثُمَّ
تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ». رَوَاهُ التِّرمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ. [2169]

200. Хузайфа розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Менинг жоним Унинг қўлида бўлган Зотга қасамки, яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтарасизлар ёки (бундай қилмайдиган бўлсангиз) Аллоҳ таоло сизларга бир балони юборади. Сўнгра дуо қилсангизлар ҳам, дуоларингиз қабул қилинмайди», дедилар.

Ином Термизий ривояти. У киши бу ҳадисни ҳасан, дедилар.

Шарҳ: Демак, амри маъруф ва наҳий мункарни тарк қилган қавмга етадиган кўпдан кўп бало оғатларнинг ичидаги уларнинг дуоси қабул бўлмаслик оғати ҳам бор экан. Дуоси қабул бўлмайдиган қавм бўлиб қолишдан Аллоҳ таолонинг йиғасин.

Аллоҳ таоло: «Сиз одамлар учун чиқарилган энг яхши уммат бўлдингиз. Амри маъруф қиласиз, наҳий мункар қиласиз ва Аллоҳга иймон келтирасиз», деган. Ислом уммати ўзи ҳақида билиб кўйиши зарур бўлган ҳақиқатлардан бири-бу умматнинг одамлар учун чиқарилган энг яхши уммат эканлигидир.

Умматларнинг сараси Ислом умматидир.

Умматларнинг йўлбошчиси Ислом умматидир.

Умматларнинг пешқадами Ислом умматидир.

Чунки Аллоҳ таолонинг йози бу умматга хитоб қилиб:

«Сиз одамлар учун чиқарилган энг яхши уммат бўлдингиз», деб турибди.
Бу ҳақиқатни ҳозир ўзини бу умматга нисбат бераётганлар яхши тушуниб олмоқлари лозим. Аждодларимиз худди шу ҳақиқатни тўлиқ тушунган чоғларида бутун дунёга устоз бўлганлар. Дунё халқларининг пешқадами бўлиб, уларни ортларидан эргаштирганлар.

Бошқаларга тобеъ бўлмаганлар. Бошқаларнинг ортидан кўр-кўрона эргашмаганлар.

Бошқалар хузурида ўзларини хору зор тутмаганлар.

Бу умматнинг одамлар учун чиқарилган энг яхши уммат бўлишининг сабабларидан бири-амри маъруф қилишдир. Чунки, Аллоҳ таоло:

«Амри маъруф қиласиз», демоқда.

Аввал ишора этилганидек, Ислом уммати дунёда яхшилик байроғини юқори кўтаради.

Адолат байроғини юқори кўтаради. Ҳақиқат байроғини юқори кўтаради. Фазилат байроғини юқори кўтаради. Ҳамда бутун инсониятни бу ишларга чақиришни ўзига фарз деб билади.

Бу умматнинг одамлар учун чиқарилган энг яхши уммат бўлишининг сабабларидан иккинчиси-наҳий мункар қилишдир. Чунки, Аллоҳ таоло:

«Наҳий мункар қиласиз», демоқда.

Мункар барча ёмонлик, зулм, ботил ва разилатлар, демакдир. Бинобарин, Ислом уммати дунёдаги барча ёмонликка қарши, зулмга, ботилга ва разилатга қаршидир. Айни чоқда, бутун инсониятни ёмонликдан, зулмдан, ботилдан ва разилатдан қайтаришни ўзига фарз деб билади.

Ислом умматининг одамлар учун чиқарилган энг яхши уммат бўлишининг асосий сабаби-Аллоҳга иймон келтиришдир. Чунки, Аллоҳ таоло:

«Ва Аллоҳга иймон келтирасиз», демоқда.

Инсониятни тўғри йўлга бошлаб, нотўғри йўлдан қайтаришдек улкан машаққатли ишни амалга оширишга уни Аллоҳга бўлган иймони ундейди. Иймон асосларнинг асосидир. Жумладан, яхшиликка чақириб, амри маъруф ва наҳий мункар қилишнинг ҳам асоси иймон бўлгандагина мақсадга

етишилади. Ана шундагина икки дунёда баҳт-саодатга эришилади.

Акс ҳолда, нұқсонға дучор бўлинади.

Бу ҳақиқат ушбу оятдан бошқа оятларда ҳам таъкидланган. Шунингдек, Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг кўпгина ҳадисларида ҳам ўз аксини топган.

Ином Аҳмад ибн Ҳанбал ривоят қилишларича, Пайғамбар алайҳиссалом минбарда турғанларида бир киши: «Эй Аллоҳнинг Расули, қандай одам яхши одам?» деб сўради. Пайғамбар алайҳиссалом: «Одамларнинг яхшиси-қорироғи, тақвадорроғи, амри маъруф қилувчироғи, наҳий мункар қилувчироғи ва силаи раҳм қилувчироғи», дедилар.

Ином Термизий ривоят этган ҳадисда Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу айтадиларки, Пайғамбаримиз алайҳиссалом: «Бани Исройл гуноҳга ботганда, уламолари қайтардилар. Улар қайтмадилар. Кейин эса, уламолар ҳам улар билан бирга ўтириб, еб-ичдилар. Бас, Аллоҳ қалбларини бир-бирига аралаштириб юборди ва Довуд, Сулаймон ва Ийсо ибн Марям тилларида лаънатлади», дедилар-да, ёнбошлаб ётган эдилар, туриб ўтирдилар ва: «Менинг нафсим қўлида бўлган зот билан қасамки, уларни ҳаққа қайтармагунингизча, бўлмайди», дедилар.

Ином Абу Довуд ибн Умайра ал-Киндийдан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар алайҳиссолату вассалом:

«Ер юзида бир гуноҳ содир бўлганда, гувоҳ бўлган одам уни инкор этса, худди кўрмаган одамдек (гуноҳдан холи) бўлади. Ким кўрмаган бўлса-ю, розилик билдирса, гувоҳ бўлган одамдек (гуноҳкор) бўлади», дедилар.

Ином ал-Ҳоким Жобир ибн Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар алайҳиссалом:

«Шаҳидларнинг улуғи Ҳамзадир ва золим подшоҳга амри маъруф, наҳий мункар қилганда ўлдирилган одамдир», деганлар.

Аллоҳ таоло. «Оли Имрон» сурасида: «Сизлардан яхшиликка чақирадиган, амри маъруф-наҳий мункар қиладиган умматта айлансин. Яхшиликка чақириб турувчи жамоа бўлмаса, дунёда эзгулик қолмайди. Маъруфга, яъни, фазилат, ҳақиқат, яхшилик ва адолатга буюриб, мункардан, яъни разилат, ботиллик, зулм ва ёмонликдан қайтариб турадиган жамоа бўлмаса, ҳеч бир қавм, ҳеч бир уммат нажот топа

олмайди.

Амри маъруф-наҳий мункар ишлари яхши йўлга қўйилган жамиятдагина яхшилик ёмонлик қилишдан осон бўлади. Фазилатга эришиш разилатга кетишдан кўра енгил бўлади.

Ҳақиқат ботилдан устун бўлади. Адолат зулмдан устун туради. Аллоҳнинг улуғ неъмати Исломга мұяссар бўлган бандалар жамоасига-мусулмон умматига Аллоҳ таоло амри маъруф-наҳий мункарни фарз қилди. Агар бу уммат бошқа фарзлар қатори ушбу фарзни ҳам ўз ўрнида адо қилса, баҳтсаодатга эришади. Акс ҳолда, фалокатга учрайди. Бу ҳақиқатни ушбу оятнинг хотимасидан ҳам билиб олса бўлади.

«Ана ўшалар, ўzlари нажот топгувчилардир».

Яъни, яхшиликка чақириб амри маъруф-наҳий мункар қилган умматлар нажот топгувчилардир. Бошқалар әмас.

Бу ҳақиқатни Аллоҳнинг Расули Мұхаммад алайҳиссалом ҳам ўз ҳадисларида баён қилиб қўйганлар.

Ином Мұслим Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбаримиз:

«Мендан олдинги умматларга юборилган Пайғамбарларнинг ҳар бирининг амрини тутадиган, ишига эргашадиган саҳобалари ва яқинлари бор эди. Улардан кейин, қилмаганини гапирадиган ва амр бўлмаганини қиласизлар келдилар. Бас, ким ўшаларга қарши қўли билан жиҳод қилса, ўша мўминдир. Ким ўшаларга қарши тили билан жиҳод қилса, ўша мўминдир. Ким ўшаларга қарши дили билан жиҳод қилса, ўша мўминдир. Бундан сўнг седананинг уруғича ҳам иймон қолмайди», дедилар.

Ином Термизий ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар алайҳиссалом: «Менинг нафсим қўлида бўлган зот билан қасамки, албатта, амри маъруф қиласизлар, албатта, наҳий мункар қиласизлар. Бўлмаса, Аллоҳ сизга Ўз ҳузуридан иқоб юборади. Сўнгра дуо қилсангиз, қабул бўлмайди» дедилар.

Аллоҳ таоло.: «Тавба» сурасида: «Улар тавба қилувчилар, ибодат қилувчилар, ҳамд айтuvчилар, рўза тутувчилар, рукуъ қилувчилар, сажда қилувчилар, яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтарувчилар, Аллоҳнинг чегарасида турувчилардир. Ва мўминларга хушхабар бер!» деган.

Бу ояти каримада мўмин кишининг бир неча сифатлари зикр қилинмоқда, агар уларда бу сифатлар мавжуд бўлса, мўминлик шарафига эришадилар ва Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва-саллам берадиган хушхабарга ҳақли бўладилар:

«Тавба қилувчилар»-билиб-бilmай содир этган ҳамма гуноҳларидан тавба қилиб қайтадилар. Гуноҳларга чин қалбдан афсус-надомат чекадилар ва уни иккинчи қайта такрорламайди-лар.

«Ибодат қилувчилар»-Роббиларига домий равишда ихлос билан ибодат қиладилар, Унинг амрларини бажариб, наҳийларидан қайтадилар.

«Ҳамд айтuvчилар»-яъни, Аллоҳ таолога ҳамду сано ва мақтовлар айтиб, шукр қилиб яшайдилар.

«Рўза тутувчилар» - бу ҳам мўмин банданинг энг улкан сифатлариданdir. Аллоҳнинг розилиги учун ўз ихтиёри билан емоқ-ичмоқ ва турли лаззатли ҳамда шаҳватли нарсаларни тарқ этиш олийжаноб сифатdir.

«Рукуъ қилувчилар, сажда қилувчилар»-намоз ўқувчилар, яхшилаб ўқувчилар. Намоз диннинг устуни бўладиyo, мўмин кишининг асосий сифати бўлмасмиди?

«Яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтарувчилар»-буни шариат тилида амру маъруф, наҳий мункар дейилади. Яъни, мўмин киши фақат ўзини ўйлайдиган худбин шахс бўлмайди. Балки ўзига етган яхшиликларни бошқаларга ҳам етишини ўйлайди. Бунинг учун амалий ҳаракат ҳам қиласи. Чунки Ислом дини унга ўзгаларни яхшиликка чақириб, ёмонликдан қайтаришни фарз қилгандир.

«Аллоҳнинг чегарасида турувчилардир».

Дунёдаги ҳар бир яхшию ёмон ишни Аллоҳ таоло Ўз дини орқали баён қилиб, чегаралаб кўрсатиб қўйгандир. Мўмин инсон ана ўша чегаралардан чиқмайди. Аллоҳ таолонинг кўрсатма-ларига тўғри амал қилиб яшайди. Ушбу сифатларга эга бўлганлар-мўминлардир.

Эй Пайғамбар: «Ва мўминларга хушхабар бер!»

Мазкур сифатларни ўzlарида мужассам қилганлари учун улар икки дунёning саодатига сазовордирлар.

Аллоҳ таоло. «Ҳаж» сурасида: «Уларга ер юзида имкон берсак, намозни тўқис адо этурлар, закотни берурлар, яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтарурлар. Ишларнинг оқибати Аллоҳга оиддир», деган.

Ояти каримадаги «Уларга ер юзида имкон берсак» жумласи-дан «макон берсак» маъноси ҳам тушунилади. Бунга қўшимча «ер юзида нусрат, ғалаба берсак» маънолари ҳам чиқади. Диёрла-ридан «Роббимиз Аллоҳ» деганлари учун чиқарилган мусулмонларга ер юзида макон, нусрат, ғалаба-имкон берсак:

«...намозни тўқис адо этурлар...»

Ховлиқиб кетмайдилар, балки Аллоҳ таолога ихлос билан ибодат қиласадилар, у билан боғланишни кучайтирадилар.

«...закотни берурлар...»

Ер юзида имкон топганларидан кейин, молу дунёга ўч бўлмайдилар. Балки баҳиллик дардидан устун келиб, молиявий ибодатларини ҳам ўз ўрнида адо этадилар. Закотларини бериб, жа-миятларидаги бева-бечора, камбағалларга енгиллик яратадилар.

«...яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтарурлар».

Кишиларни динда яхши билинган барча ишларга даъват қиласадилар. Ёмон билинган барча ишлардан қайтарадилар.

Шу ишлари Аллоҳга ёрдам беришларидир, шунинг учун ҳам Аллоҳ таоло уларга ёрдам, нусрат беради.

«Ишларнинг оқибати Аллоҳга оидdir».

Аллоҳ хоҳлаган оқибатини келтириб чиқаради. Хоҳласа, мағлубиятни ҳам ғалабага айлантириб юборади.

Манба: hadis.islom.uz

